

Ny teknik och regional strategi för recirkulering av växtnäring i stallgödsel

Lantbruksforskningsdagen 2025, Vreta kluster 6 nov

Helena Aronsson, SLU mark och miljö

Ett projekt i samverkan

Projektet Ny teknik och
regional strategi för
recirkulering...

BalticWaters

Projektet Cirkulär NP

Athanasios Pantelopoulos
Sofia Delin
Priscila De Moraes Lima
Faruk Djodjic
Studenter, exjobbare

Erik Sindhøj
Mats Edström

MORE BIOGAS

Per-Göran Sigfridsson
Lantbrukare

Konsulter

Line Strand
Beate Leggedör
Stefan Halldorf
Håkan Rosenqvist

Ny teknik och regional strategi för recirkulering av växtnäring i stallgödsel

Projekt mål

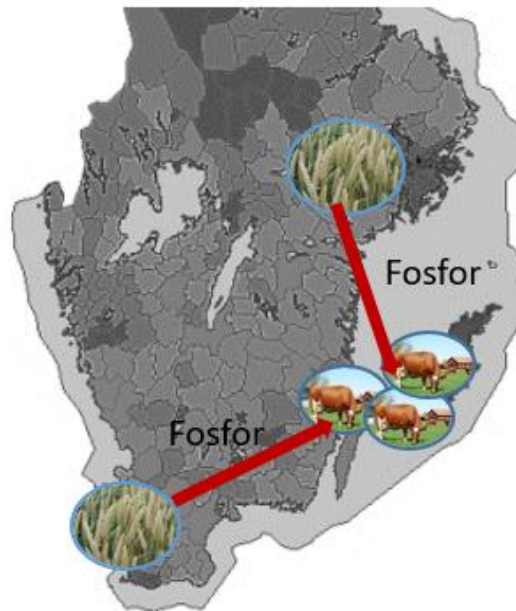
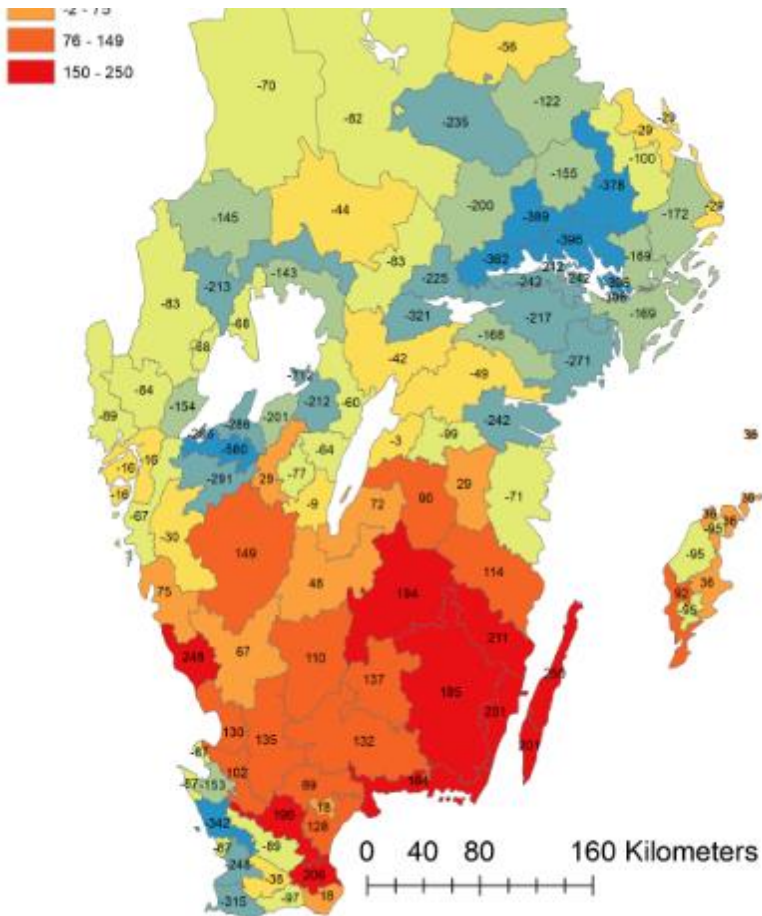
Att understödja omställningen av svenskt jordbruk mot ett ökat utnyttjande och bättre kretslopp för växtnäring i stallgödsel

?

Strukturrationaliseringen innebär regional obalans för fosfor

Mängd stallgödsel i skördeområden minus grödans behov (rött= överskott, blått=underskott)

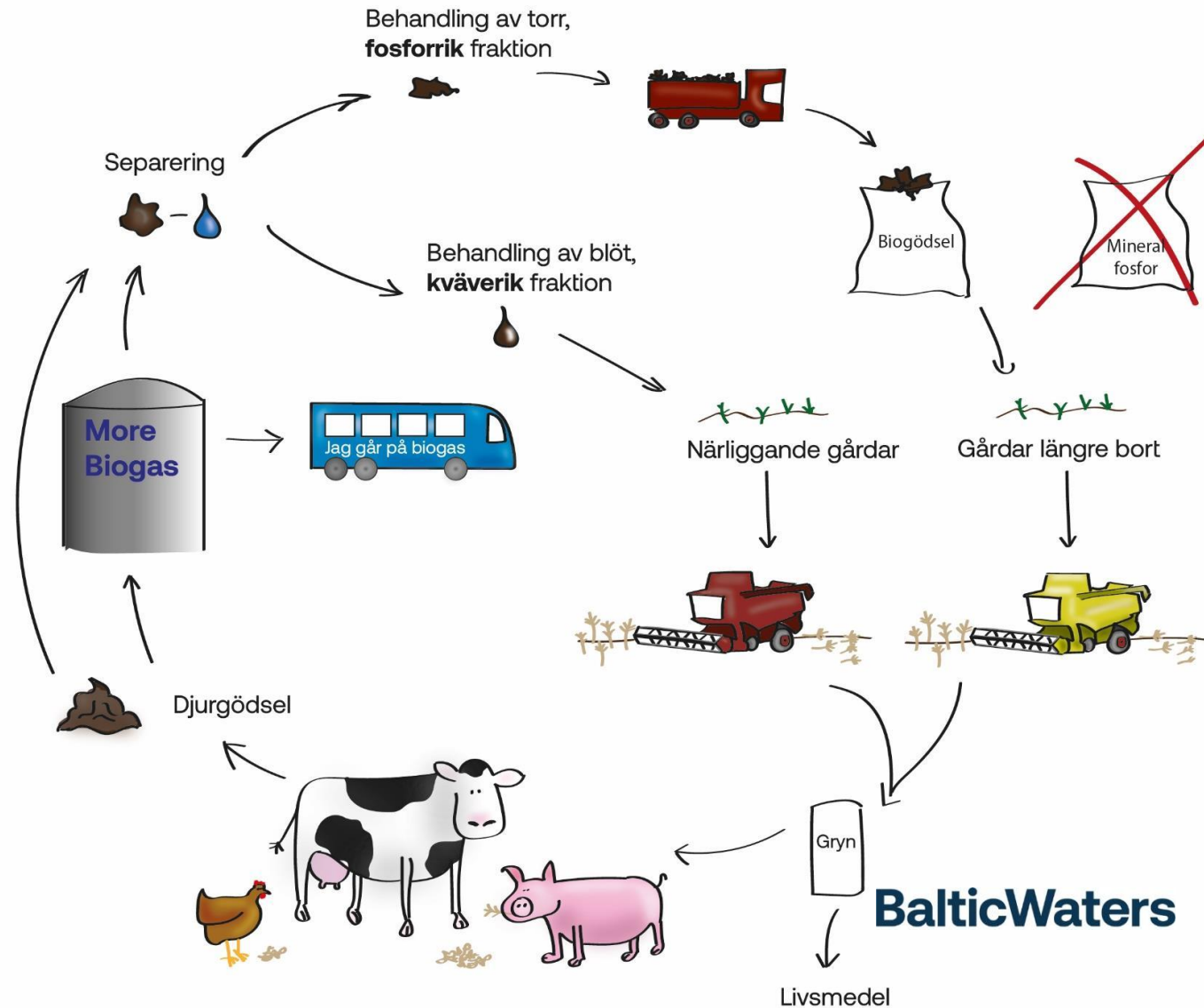

- Dåligt resursutnyttjande
- Behov av importerad mineral-P
- Risk för läckage och övergödning av vattenmiljön

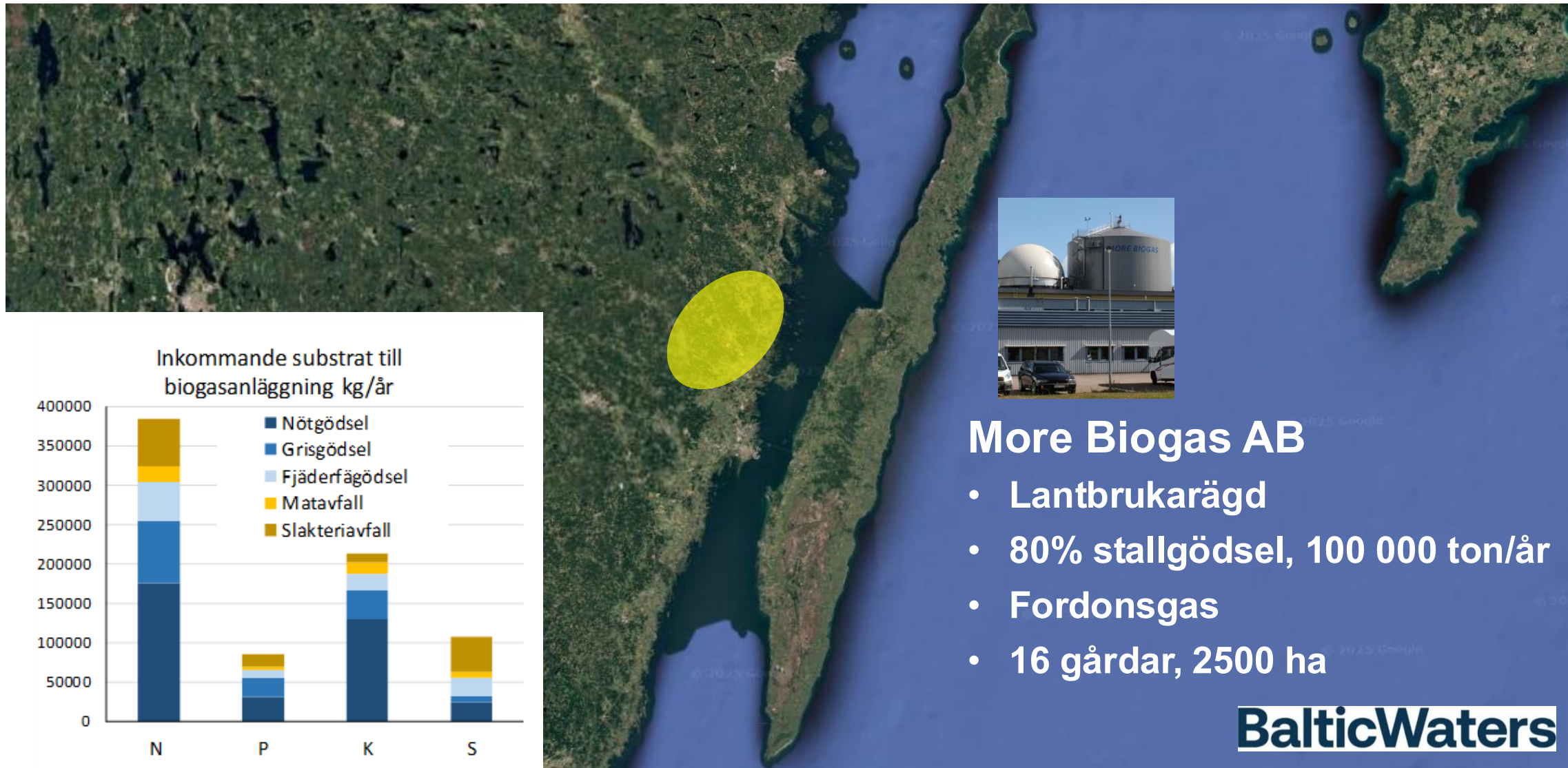
En av vägarna till bättre kretslopp: biogasanläggningen som nod för att samla och behandla stallgödsel

1. Separering med överföring av P till fast fraktion för långväga transport minskar fosforöverskott i närområdet
2. Bättre N/P- sammansättning och högre N-effektivitet i flytande fraktionen som används nära

- ✓ Ökat resursutnyttjande
- ✓ Minskat behov av mineral-P totalt sett
- ✓ Minskad risk för miljöpåverkan

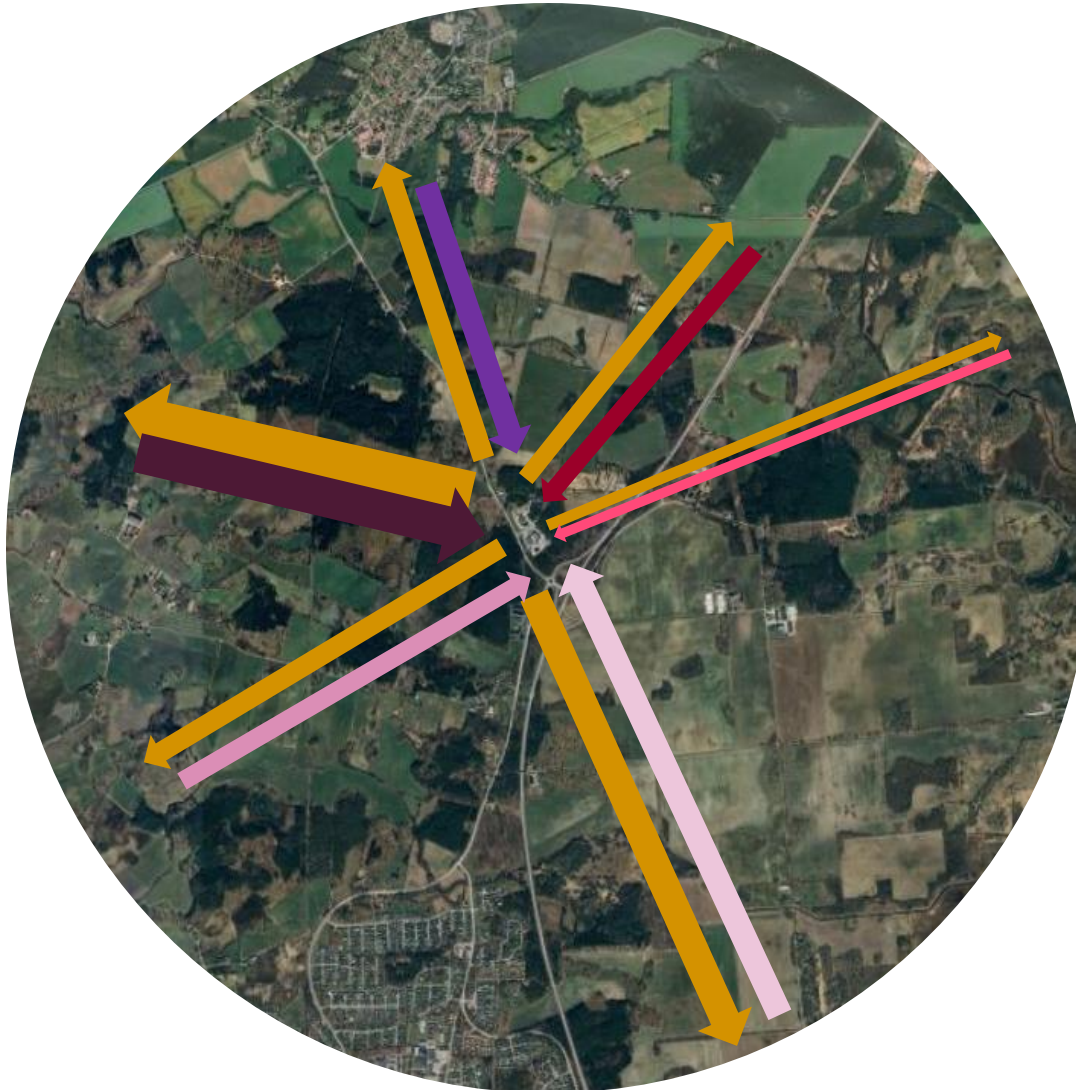

En biogasanläggning utanför Kalmar var platsen för studier av praktiska lösningar (projektet Cirkulär NP)

Till anläggningen kommer gårdsunik stallgödsel, Biogödseln som går i retur är densamma för alla

Biogödseln:

$\text{NH}_4\text{-N}$: 2.6 kg/ton

P: 0.91 kg/ton

K: 3.1 kg/ton

En giva på 25 ton:

65 kg kväve

22 kg fosfor

(57% av arealen P-AL >III)

Separering av biogödsel i pilotanläggning som byggdes på plats av RISE

Biogödsel
(5.4% ts)

Mängder kväve och fosfor kg
från 1 ton processad biogödsel

Dekanter-
centrifug

BalticWaters

Flytande

(3.1% ts)

Tot-N: 4.0 kg

NH₄-N: 2.4 kg

P: **0.42** kg

K: 2.9 kg

Fast

(26% ts)

Tot-N: 0.78 kg

NH₄-N: 0.21 kg

P: **0.49** kg

K: 0.24 kg

Ny teknik och regional strategi för recirkulering av växtnäring i stallgödsel

Potential för omfördelning av fosfor (närområdet)

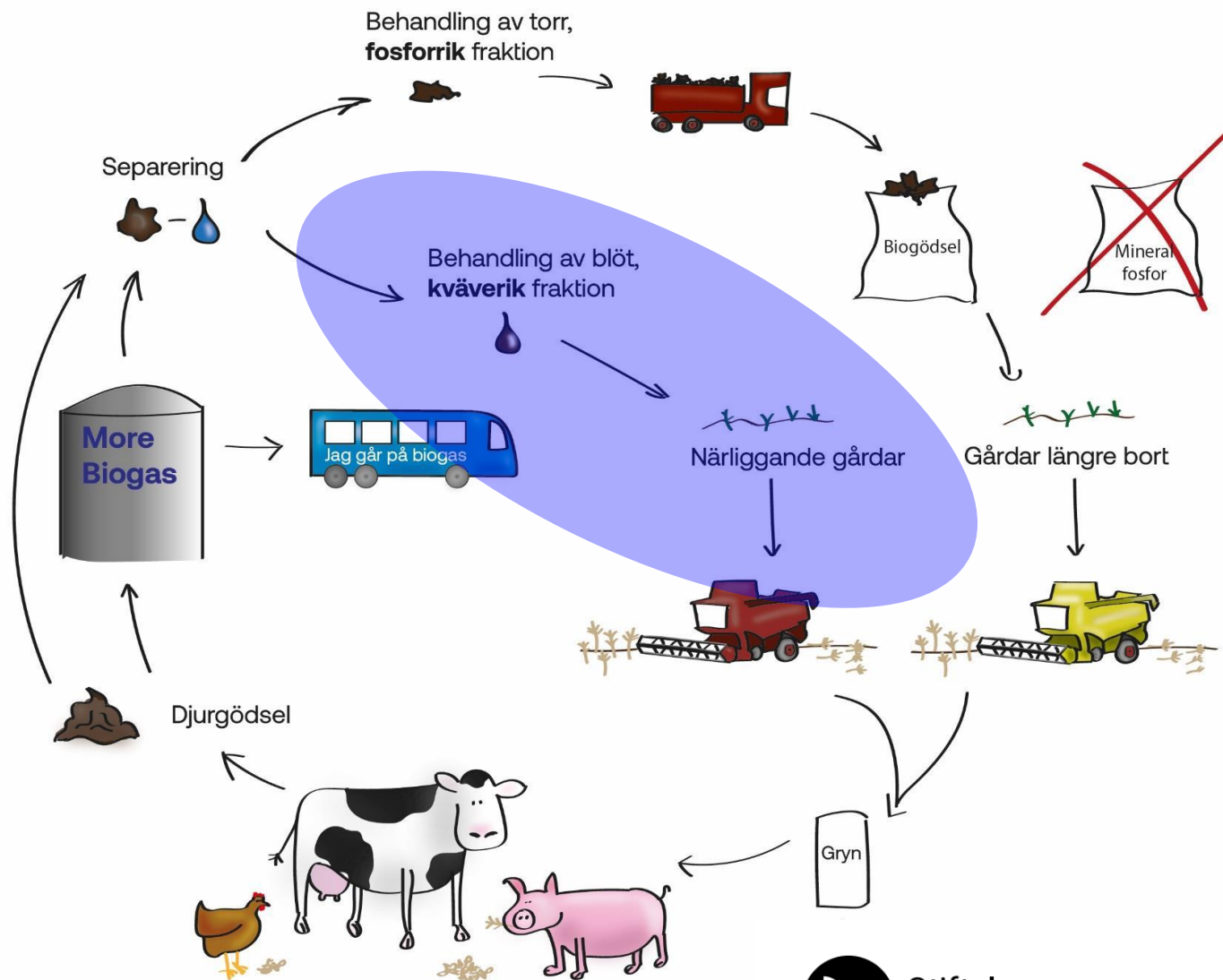
More Biogas: Gödslingsplaner nu och sen

Vidareförädling av kväverik flytande fas

Fältförsök med N2 Applied-gödsel

Marknadsanalys

Ekonomisk analys

Fördjupade gödslingsplaner för 4 gårdar (1700 ha), möjligheter för mer balanserad fosforgödsling

Till hands: obehandlad biogödsel, separerade fraktioner av flytande och fast fas, mineralgödsel

Markkartor

En lokal rådgivare gjorde nulägesplanerna. Stort tack till lantbrukarna!

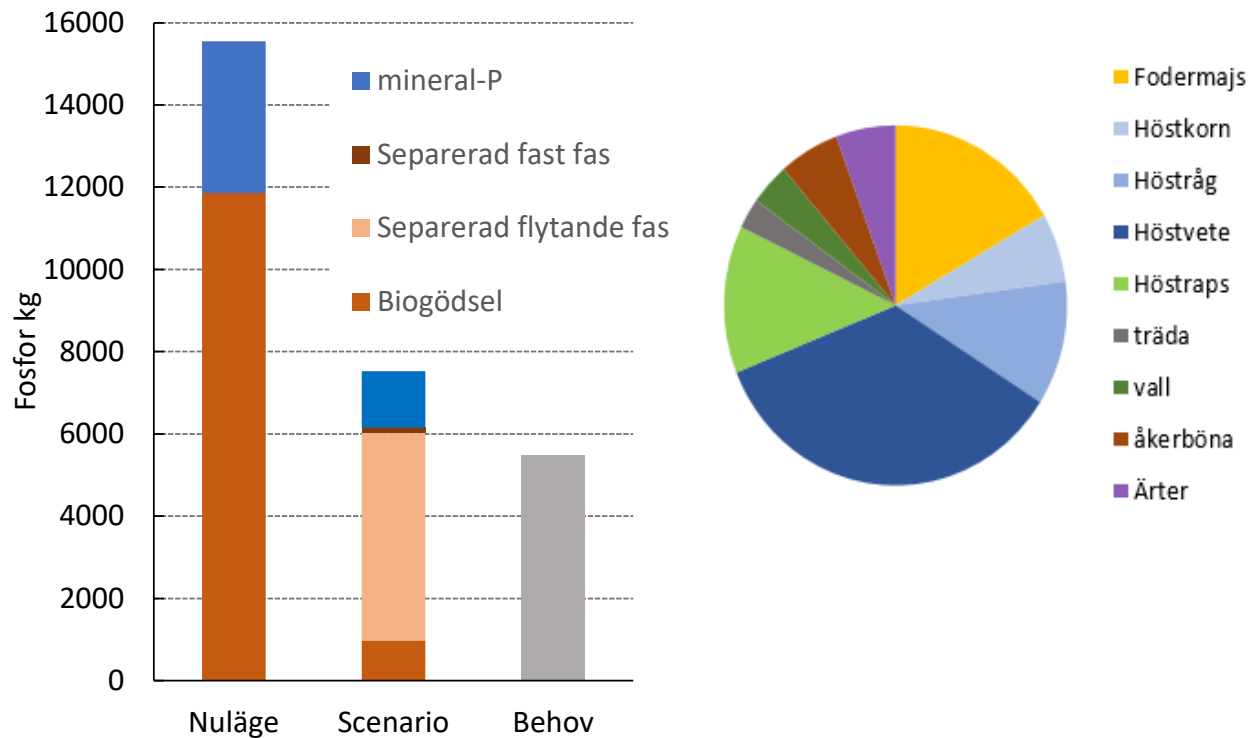
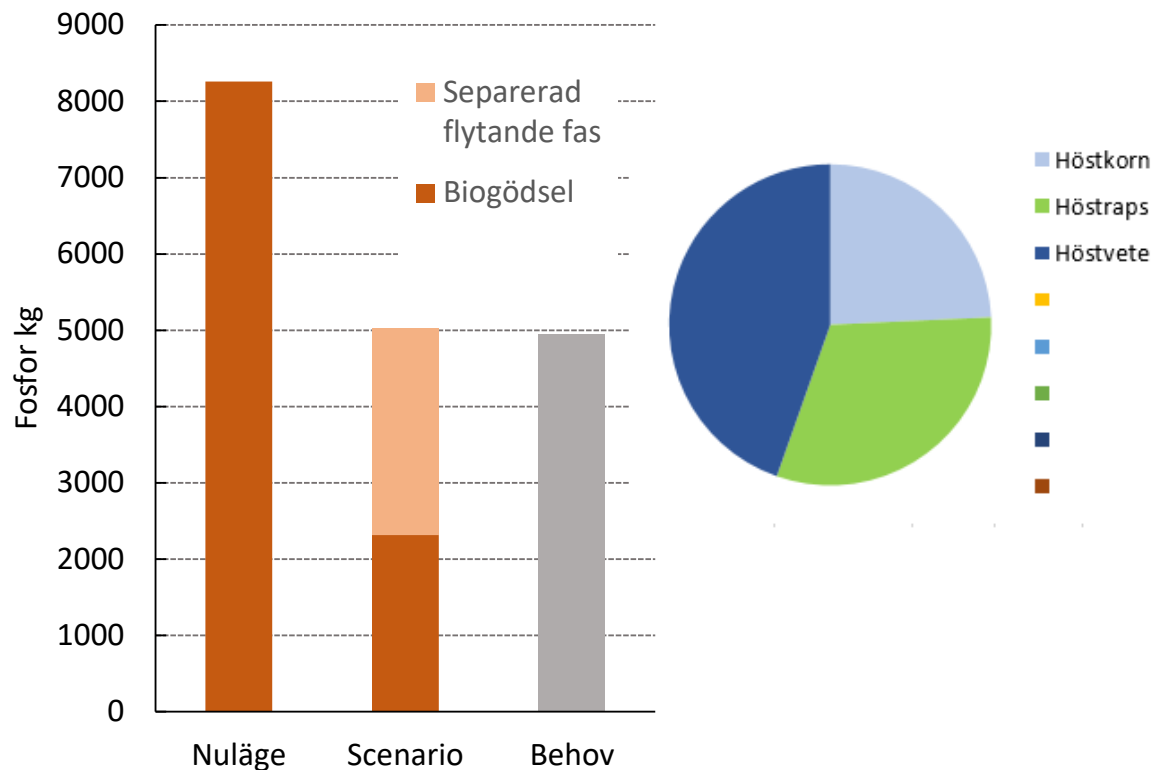
Jordbruksverkets program VERA

Några av våra antaganden:

- Djurgårdarna vill ha så mycket av kväve och kalium tillbaka som möjligt
- Följa regelverket för maxgivor N och P
- Gården kan praktiskt hantera flera olika gödselslag

Nuläge och gödslingsscenarier för två grisgårdar

Fosfor

En del av biogödseln returneras som separerad flytande fas. Oseparerad biogödsel på fält med låg P-status

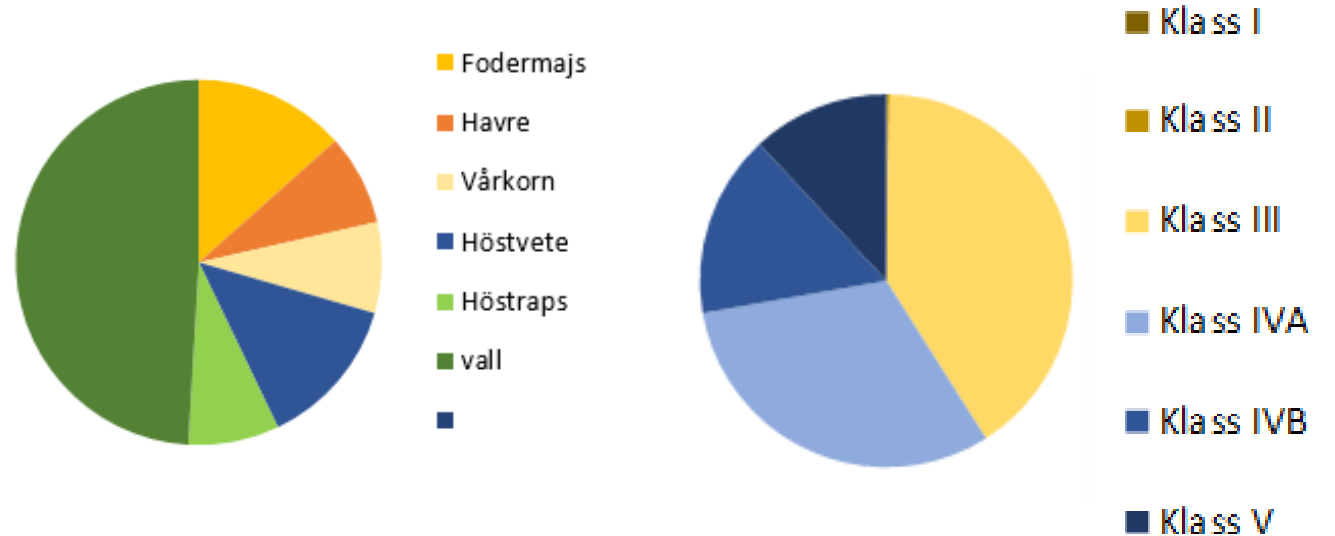
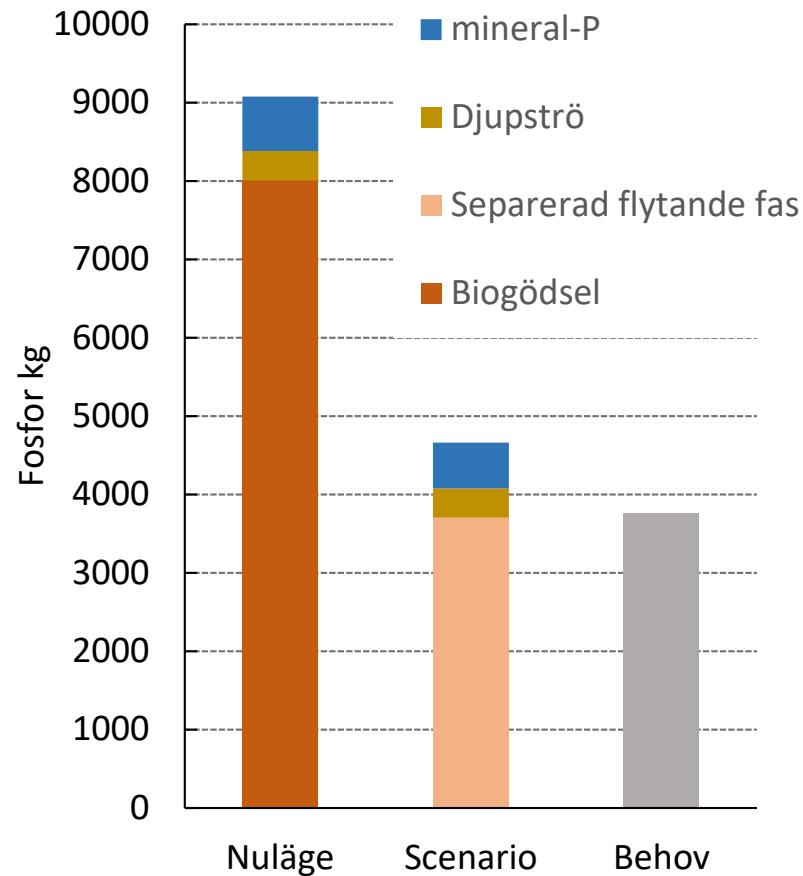
Oseparerad biogödsel enbart på fält med låg P-status. En mindre mängd fast fosforrik fas till bönor och ärter. Startgiva med mineral-P till majs

Nuläge och gödslingsscenarier för en mjölkgård

Fosfor

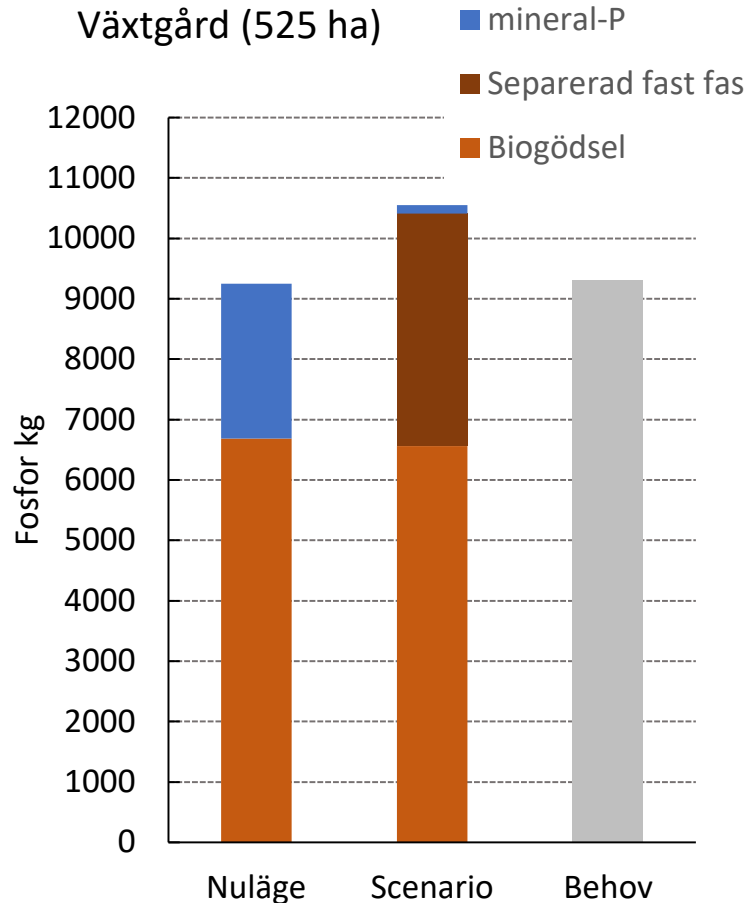
Mjölkgård (289 ha)

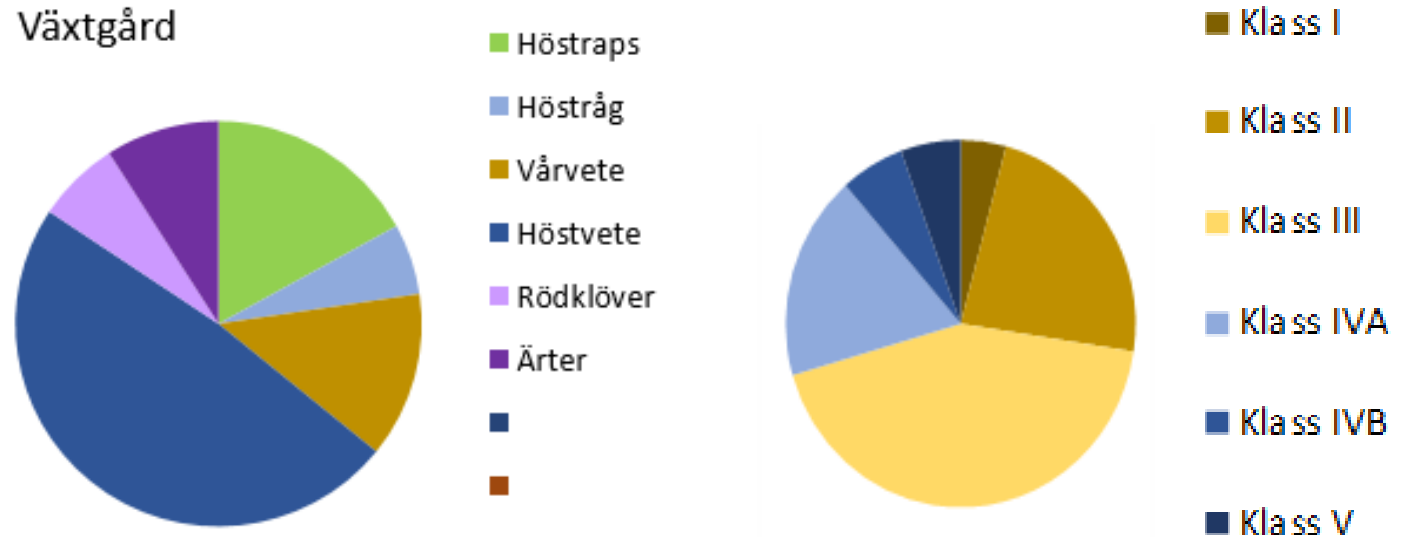
All biogödsel i form av separerad flytande fas.
Gården har nästan inga fält i låg fosforklass (<III).
Majsen får en startgiva med mineral-P.

Nuläge och gödslingsscenarier för en växtgård

Fosfor

Växtgård

Växtgården har mindre andel areal med höga fosforklasser (IV-V) än djurgårdarna vilket bidrar till större fosforbehov hos gårdens grödor. Gården tar emot biogödseln som vanligt, men även fastfas som kan ersätta mineral-P som används i nuläget.

Summering av scenarier för omfördelning av fosfor med biogödselfraktioner på gårdar inom More Biogas

Uppskalning från studiegårdar till hela området (2500 ha, mjölk 40%, gris 40%, växt 20%)

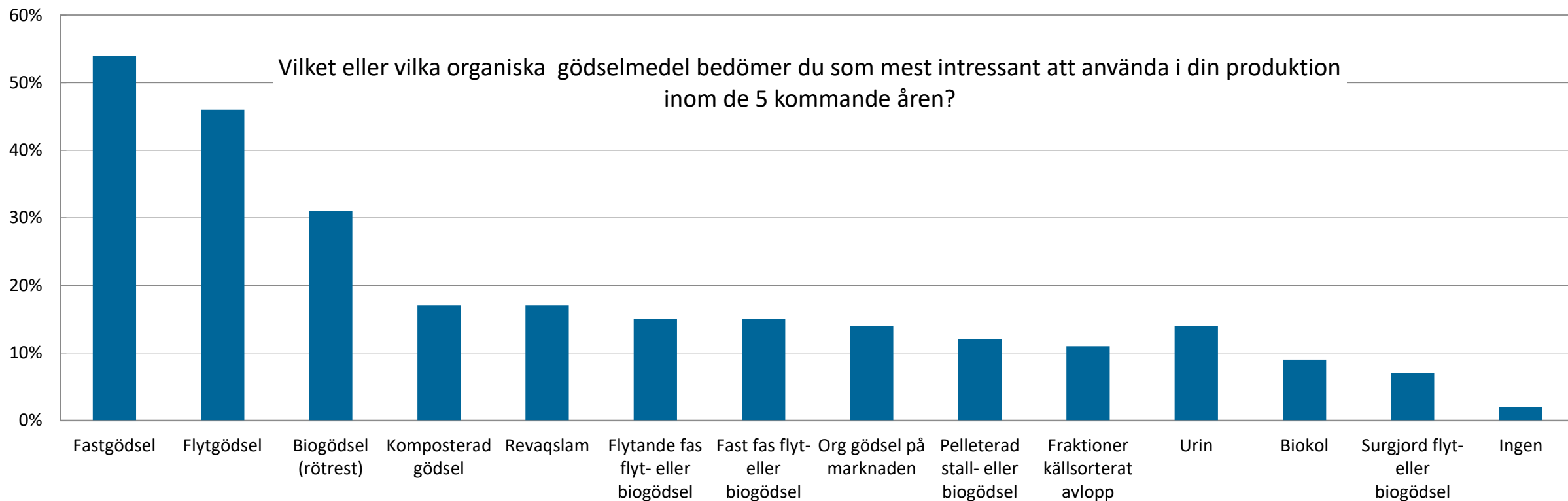
- Kvävet skulle (precis som i nuläget) kunna utnyttjas fullt ut i närområdet, en del med obehandlad biogödsel men merparten med flytande fas av biogödsel. Fosforeffektiviteten i biogödseln skulle därmed ökas från 54-100%
- 35% av den fasta fasen skulle kunna användas i närområdet (8 km) för att nästan helt ersätta mineralgödsel på växtgårdar
- 65%, motsvarande 12,3 ton fosfor per år, skulle behöva exporteras för att göra nytta i andra områden

Efterfrågan på organiska gödselmedel

Öppen digital enkätundersökning 2021

- 99 svarade: 62% rena växtodlare, 19% ekologiska lantbrukare
- 80% använder organiska gödselmedel idag
- 49% ser fram mot en ökad användning inom 5 år
- Ett brett intresse och nyfikenhet på olika gödselslag

Efterfrågan på organiska gödselmedel

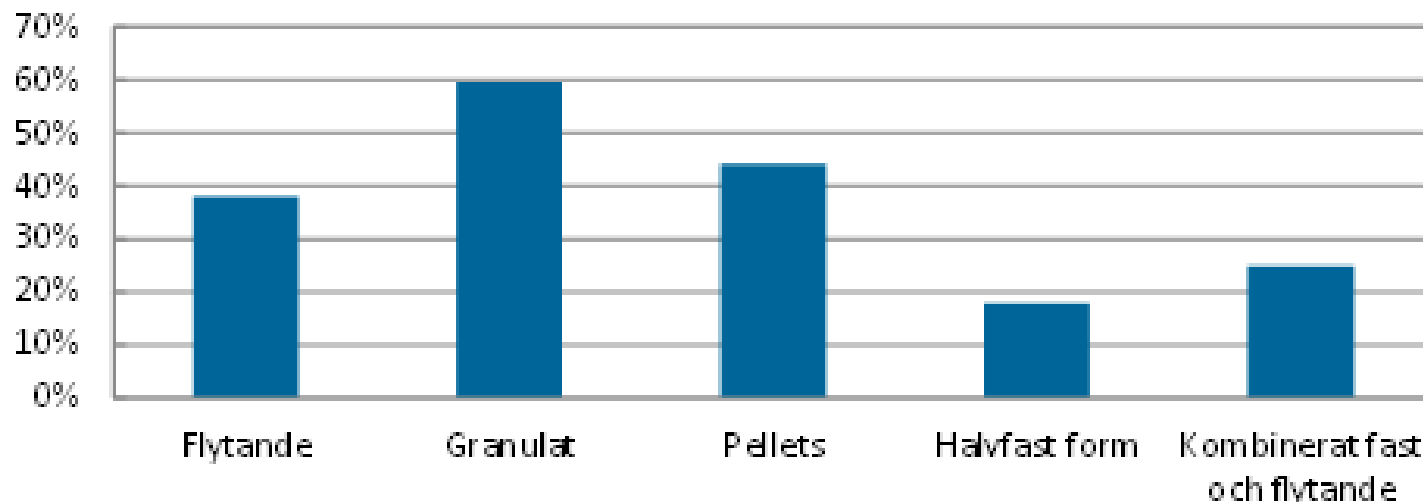
Anledning att använda organiska gödselmedel:

- Jordförbättring, kolinlagring
- Från egen gård
- Prisvärt, gratis eller betalt för att ta emot
- Ekoodlare

Anledning att inte använda organiska gödselmedel:

- Risk för markpackning
- Dyrt att sprida
- Svårt att hantera praktiskt

Önskvärda former av organiska gödselmedel

De Moraes Lima, P., Aronsson, H., Strand, L., Björs, M., Pantelopoulos, A. 2023. Farmers' perceptions on organic fertilizers towards circularity – a case study in Sweden. Acta Agriculturae Scandinavica

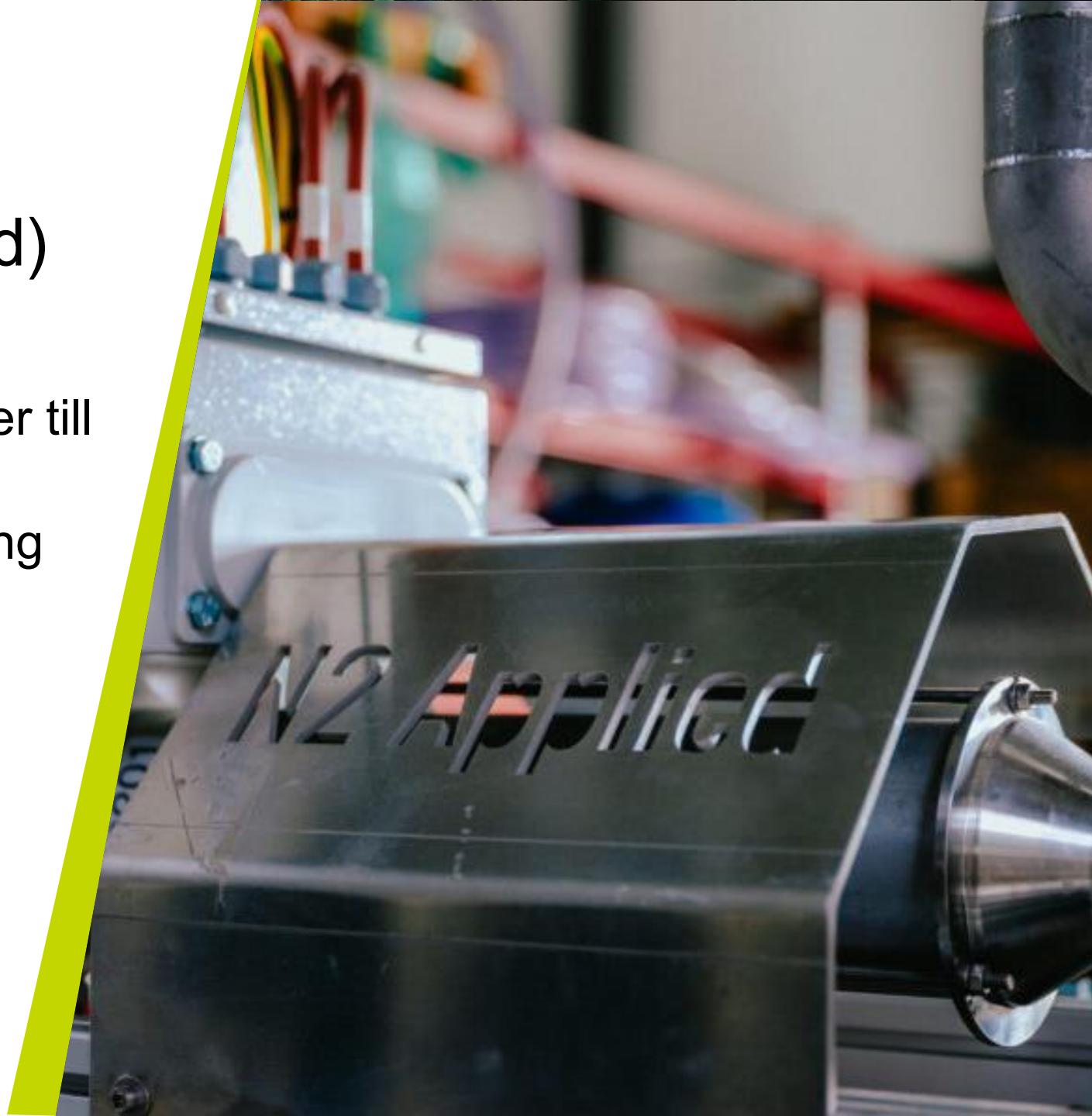

Kväveberikning och surgörning med plasmateknik (N2 Applied)

Elektricitet används för att splittra
luftens kväve- och syrgasmolekyler till
en reaktiv kvävgas som sedan
adsorberas i vätskan under bildning
av salpetersyra (HNO_3)

- Lägre pH
- Berikning med nitrat+nitrit

*N2 Applied satsade på
gårdsanläggningar för behandling av
flytgödsel och biogödsel (ej längre kvar)*

Kväveberikning och surgörning med plasmateknik (N2 Applied)

	Biogödsel	Biogödsel N2 Applied	Sep flytande fas N2 Applied (ej i försök)
pH	7	6,5	6,5
NH ₄ -N (kg/ton)	2,4	2,3	2,3
NO ₃ -N+NO ₂ -N (kg/ton)	0	2,9	2,9
Fosfor (kg/ton)	0,91	0,91	0,47
En giva på 23 ton/ha	55 kg N 21 kg P	120 kg N 21 kg P (170 kg tot-N)	120 kg N 11 kg P (170 kg tot-N)

Fyra fältförsök 2021-2023

Lanna 40% lera, Skara 15 %lera

Försöksled	Kvävegiva (min-N, kg/ha)
Kontroll	0
Mineralgödsel (Axan)	70
Biogödsel obehandlad+Axan	70
Biogödsel surgjord med svavelsyra+Axan	70
Biogödsel N2 Applied	70

Grödan var höstvete

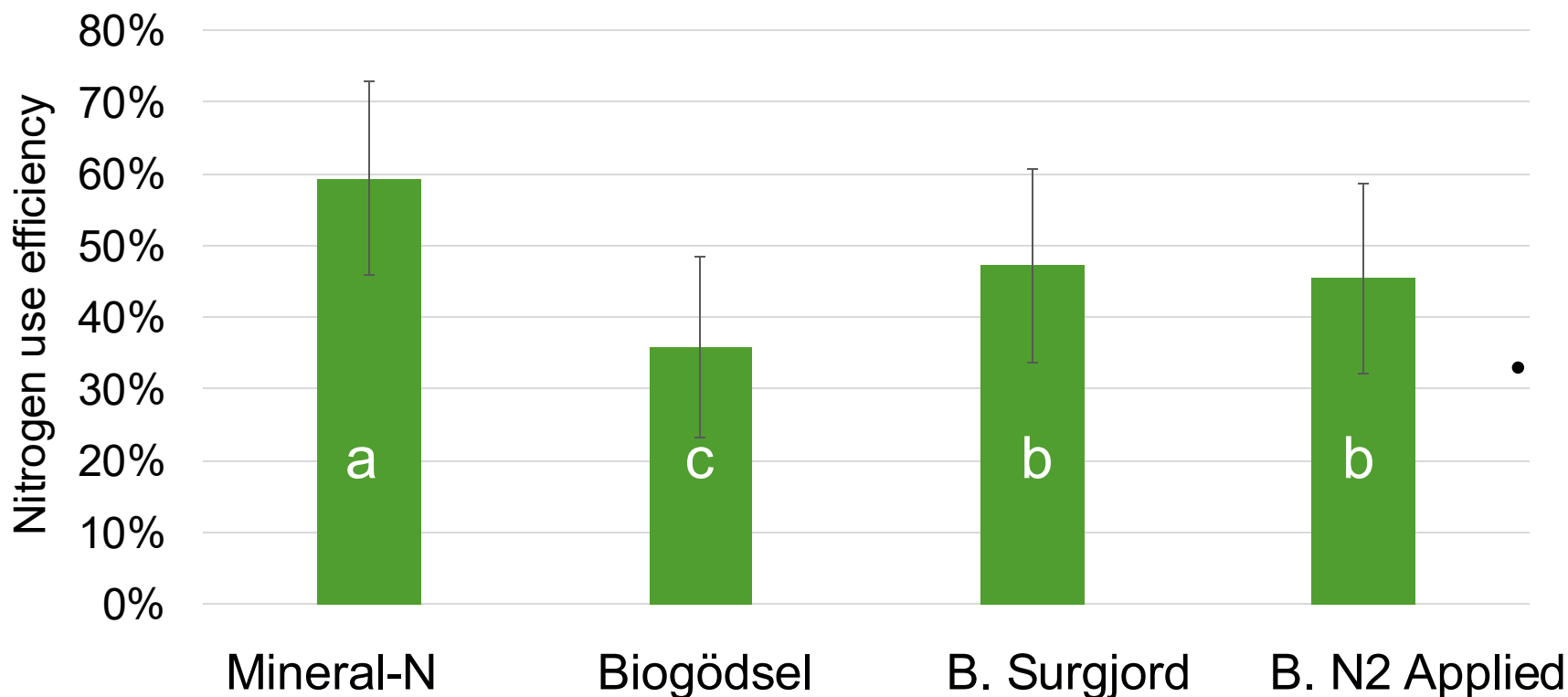
Biogödsel spreds med släpskor på våren

Axan bredspreddes

Fältförsök, resultat från fyra försök, kvävegiva 70 kg/ha

$$\text{NUE} = \frac{\text{Nitrogen offtake (treatment)} - \text{Nitrogen offtake (unfertilized control)}}{\text{Mineral nitrogen applied}}$$

- Tillsats av svavelsyra (+Axan) och N2 Applied ger ökad kväveeffektivitet jämfört med obehandlad biogödsel (minskad ammoniakavgång)
- Mineralgödsel i granulatform ger bäst kväveeffekt

Delin et al. 2024. Nitrogen use efficiency of plasma technology treated digestate compared to untreated, acidified and mineral fertilizer. Proceedings from the XXII International Nitrogen Workshop, Aarhus, June 2024.

Projektmål – hur gick det?

Att understödja omställningen av svenskt jordbruk mot ett ökat utnyttjande av och bättre kretslopp för växtnäring i stallgödsel

Tekniken för separation fungerar

Vi testade liknande det som även görs på några gårdar i Sverige. Dekantercentrifuger ger relativt bra fosforurskiljning, "lagom" för gårdarna runt More Biogas

Det är motiverat

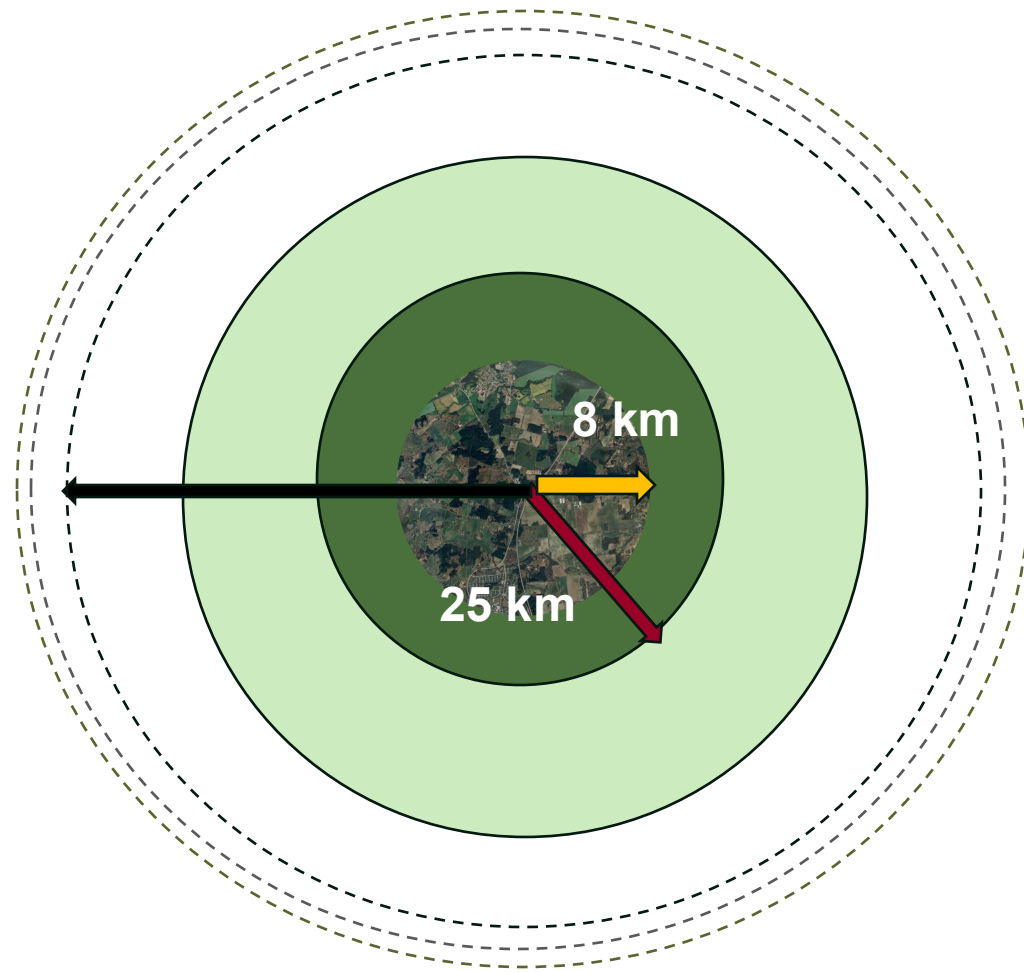
Vi visar att gödsel kan omfördelas, för att öka fosforeffektiviteten och minska beroendet av mineral-P. Surgörning av biogödsel eller flytande fas ökade kväveeffektiviteten. Plasmabehandling på gård skulle kunna ge självförsörjning med kväve genom att gödseln både surgörs och kväveberikas

Ett intresse finns

Lantbrukare är nyfikna på "nya organiska gödselmedel", gärna i former som lätt går att sprida. Betalningsviljan var "sådär" enligt vår enkätstudie.

Ekonomi för utseparerade fosforrika gödselmedel

Scenarier		
Nära		
Nuläge	Biogödsel tillbaka till gårdarna, 8 km	54% P utnyttjas
Separation och återföring (gårds-scenarierna)	Rå fastfas (26%ts): 35% inom 8 km, 65% inom 25 km	100% av P utnyttjas
Långväga		
Torkning	Gödselpellets	P-gödselmedel
Torkning och pyrolys	Biokol	P-gödsel Kolinlagring

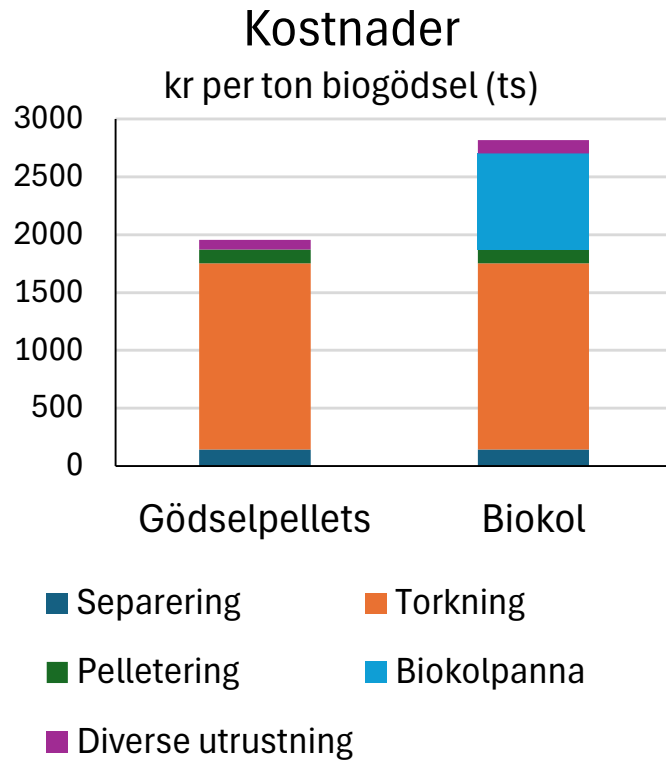

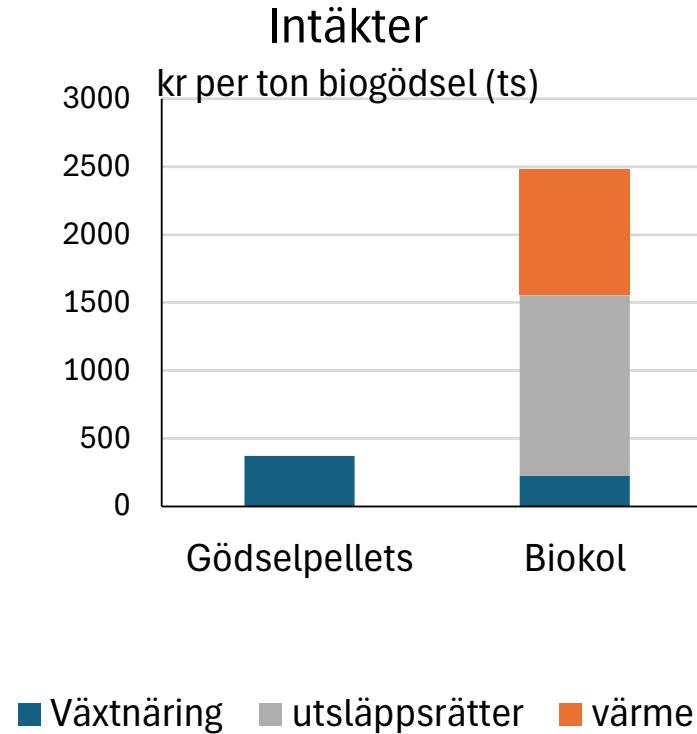
Scenarier	Nettokostnad	
Nära	Rå fastfas (26%ts)	
Separation och återföring inom 8-25 km	18 kr/ton ts biogödsel*	Kostnad för separation betalas av att all fosfor utnyttjas, dvs all gödsel får ett fosforvärde istället för enbart 54%
Långväga	Behandlad fastfas	
Torkning	1600 kr/ton ts biogödsel	Kostnad för torkning är hög i förhållande till växtnäringsvärdet
Pyrolys	400 kr/ton ts biogödsel	Pyrolys alstrar värme Biokol adderar värde

*) I kostnaden ingick transporter och kostnader för spridning och markpackning enligt Vera-gödselkalkyl

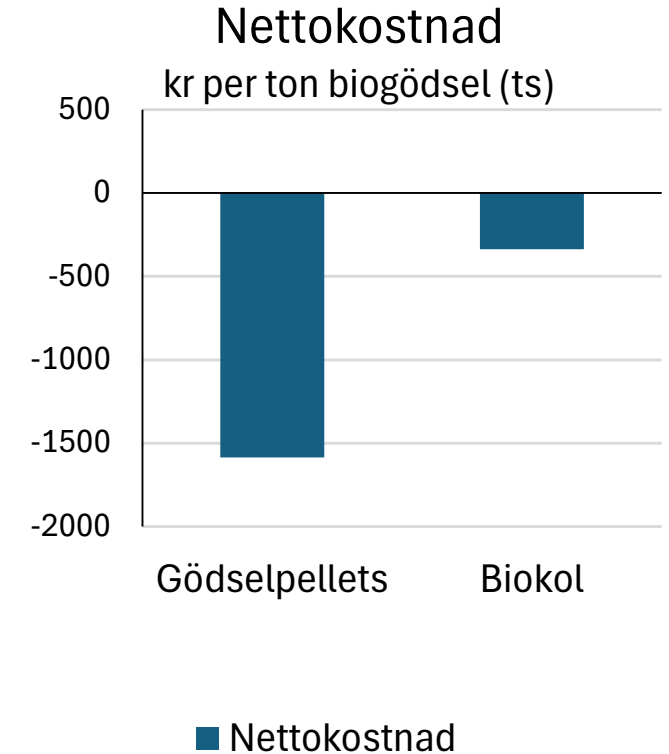
Kostnadsberäkningar för framställning av gödselpellets och biokol av fast fas

Investeringar, teknik, underhåll, avskrivning, el, arbete, lastare, transporter mm

NPK: värde från VERA-gödselkalkyl
Kol: Utsläppsrätter (NV)

Sammanfattning

I område där biogödsels fosforutnyttjande är ca 50% eller mindre är det värt att separera biogödsel och omfördela delar av den fasta fasen inom några mils avstånd (Gödsels ökade värde betalar nästan hela kostnaden).

För en gård som behöver bli av med fosfor: Inom 8 mil bör det vara motiverat för en mottagare att hämta rå fastfas (26% ts) om man får den gratis (Gödsels värde betalar transportkostnaden).

Att framställa gödselpellets av den fasta fosforrika fasen är ekonomiskt ointressant så länge man inte hittar en marknad som värderar dem betydligt högre än själva växtnäringsvärdet (för dyrt även för eko).

Biokol har lägre växtnäringsvärde men har andra värden som gör att det finns potential att den kan bli en intressant produkt för långväga transport.

12

NOV

12 NOVEMBER, 10:00–12:00

Cirkulär biogödsel främjar
robust inhemsk matproduktion
– men hur kan
affärsmodellerna se ut?

📍 Digitalt

📅 Arrangeras av Linköping Universitet
och Vreta Kluster AB

Tack för att ni lyssnade!